

PROFESYONEL FUTBOLU BIRAKMA YAşANTISINI ALGILAMA ÖLÇEĞİ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIşMASI*

H. Mehmet TUNÇKOL¹ Özbay GÜVEN²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, profesyonel futbolu bırakan bireylerin bırakma yaşantılarını algılamalarını ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Çalışmaya, profesyonel futbolu bırakmış 147 birey gönüllü olarak katılmıştır. Geliştirilen ölçek, 5'li Likert tipindedir. Ölçeğin geçerliğini test etmek amacıyla ölçekte bulunan 40 maddeye ilişkin yapılan faktör analizinde; ölçeğin 5 faktörlü olduğu tespit edilmiş ve madde sayısı da 23'e indirilmiştir. Ölçeğin güvenirliliğini test etmek için ise Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısına bakılmış ve bu değer 0,6576 olarak tespit edilmiştir. Sonuç olarak; profesyonel futbolu bırakmış bireylerin, futbolu bırakma yaşantılarını algılamalarını ölçmek amacıyla hazırlanan "Profesyonel Futbolu Bırakma Yaşantısını Algılama Ölçeği (PFBYAÖ)"nin, yapılan geçerlik ve güvenirlilik çalışması sonucunda kullanılabilir bir ölçüm aracı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Profesyonel futbolu bırakma, ölçek, geçerlik, güvenirlilik.

THE RELIABILITY AND VALIDITY STUDY OF PERCEPTION SCALE OF PROFESSIONAL FOOTBALL CAREER TERMINATION EXPERIENCE

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop a valid and reliable scale to measure the perceptions of retirement process of individuals who quit professional football. 147 voluntary individuals who quit professional football participated in the study. The scale used was 5 Likert type. In the exploratory factor analysis conducted concerning 40 items in the scale in order to check validity of scale; it was determined that the scale was a 5-factor scale and the number of items was reduced to 23. In order to test the reliability of the scale, Cronbach Alfa score was used and the reliability was determined to be 0,6576. As a result, findings support the use of the "Perception Scale of Professional Football Career Termination Experience (PSPFCTE)" to measure the perceptions of career termination process of individuals who have retired from the professional football.

Keywords: Career termination in professional football, scale, reliability, validity

* Bu çalışmanın özeti, FB 100.Yıl Spor Bilimleri Kongresinde (29 Kasım-1 Aralık 2007) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi Beden EĞitimi ve Spor Yüksekokulu/ Yazışmadan sorumlu Yazar: mtunckol@ktu.edu.tr

²Gazi Üniversitesi Beden EĞitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara.

GİRİŞ

Spor kariyeri; çok yönlü, karışık ve yoğun olarak bireysel bir süreçtir. Bu bakış açısı, sporcuların yaşadığı süreci anlamak ve her yönüyle algılamak yolunda ilerlerken, bir referans noktası sağlayacaktır. Sporcu, genç yaşlardan itibaren sporla ilişkili bir kimlik edinmek adına, önemli bir tercih yapmaktadır. Spora adanmış uzun yıllar sonunda, sporu bırakma olayı gerçekleştiğinde ise sonuç genellikle birey için yıkıcı olmaktadır [1]. Bir sporcunun sporu bırakmasına sıklıkla şu dört faktör neden olmaktadır; kronolojik yaş, takıma seçilememe, sakatlık ve özgür seçim [2]. Ailevi sebepler, antrenör ya da spor kulübüyle yaşanan problemler ve ekonomik zorluklar ise diğer nedenler olarak sıralanabilir [3]. Greendorfer ve Kleiber (1982), sporu bırakmada üç çeşit zorluktan bahsetmişlerdir: (a) aşağı doğru dikey hareketlilik, başarısızlık veya sosyal statünün kaybedildiği algısı, (b) alkol veya uyuşturucu bağımlılığı, (c) duygusal ve psikososyal güçlükler [4]. Sporcular ve bilim insanları için sporu bırakmaya neden olan etkenler ve bırakma döneminde karşılaşılan sorunlar, birer problem olarak görülmektedir. Bu bağlamda, sporu bırakma nedenlerinin tespit edilerek, bırakma tecrübesinin sorunsuz bir şekilde yaşanması gerekmektedir.

Spor kariyerini sonlandırma üzerine yapılan araştırmalar yoğun olarak, sporcuların bu süreç ve sonrasına gösterdikleri uyuma yöneliktir. Çalışmalar daha çok profesyonel sporcular üzerine yapılmakta ve yaşanan travmaları ortaya çıkartmaktadır [2]. Spor kariyerlerini sonlandırmaya olumsuz tepkiler vermiş sporcular üzerine yapılan çalışmalarda, bireylerin alkol ve uyuşturucu maddeler, akut depresyon, beslenme bozuklukları, kimlik bunalımı, kendine güvende azalma ve intihara teşebbüs gibi durumlar yaşadıkları tespit edilmiştir [5]. Bunun yanında, bazı çalışmalar ise yüksek seviyede müsabıklığı bırakan bireylerin genellikle pozitif deneyimler yaşayabileceklerini ortaya koymuştur [6].

Literatürde; Mihovilovic'in (1968) "Eski Sporcuların Statüleri", Sussman'ın (1972) "Sosyolojik Emeklilik Çalışması için Analitik Bir Model" ve McPherson'ın (1980) yaptığı "Profesyonel Spordan Emeklilik: Meslekî ve Psikolojik Uyum Süreci ve Problemler" başlıklı çalışmaları, sporda kariyer sonlandırmayla ilgili yapılan ilk çalışmalardır [7]. Sporun bırakma nedenleri çok çeşitlidir ve sporu bıraktıktan sonraki döneme uyumda rol oynayan önemli faktörlerdir [8]. Spor kariyerini sonlandırma ve sonrasındaki döneme uyumun başarısı sporla alakalı ve spor dışındaki bazı faktörlere bağlıdır. Bu faktörlerin etkisi sonucunda başarılı, sakin bir geçiş dönemi yaşanabileceği gibi az ya da çok yoğunlukta psikolojik, fiziksel ve psikososyal ve/veya meslekî seviyede zorluklar da görülebilmektedir [9].

Lavallee ve arkadaşlarının (2000) ve Ungerleider'in (1997) ortaya koyduğu gibi bazı sporcuların, sporu bıraktıktan sonra yeni kariyerlerine geçiş döneminde, kendilerine yardımcı olacak stratejilere ihtiyaç duydukları doğrudur [10]. Günümüzde sporda kariyer sonlandırma çalışmalarında yeni bir perspektif ortaya çıkmıştır. Bu olayın doğası olarak, araştırmacılar sporu bırakmış bireylerin yaşadıkları zorlukları ve uyumun başarısını etkileyen faktörleri açıkladıktan sonra artık ulusal farklılıkları belirlemeye yönelik çalışmaları benimsemektedirler [11].

Spor kariyerinin sonlandırılması ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalara karşın, farklı bir kültür yapısına sahip olan Türkiye'de bu konuda çalışılmamıştır. Dünyada ve Türkiye'de popüler bir spor branşı olması ve daha çok bireyin bu branşta kariyer yapmaya yönelmesinden dolayı, çalışmada futbol branşı seçilmiştir. Bu çalışma ile Türkiye'de, amatörlükten başlayıp profesyonel seviyeye kadar gelerek sporu meslek olarak seçmiş bireylerin, sportif kariyerlerini sonlandırma sürecinde yaşadıkları problemleri, beklentileri ve futbolu bıraktıktan sonraki yaşantılarına ilişkin planlarına temel olabilecek verileri ortaya koyacak bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırma, tarama modelinde olup bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Aşağıda; araştırma grubu, veri toplama aracının geliştirilmesi ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

Katılımcılar

Çalışmaya, profesyonel futbolu bırakmış ve Ankara ilinde ikamet eden 147 birey katılmıştır. Bu bireylerin yaş dağılımlarına bakıldığında; % 9,5'inin 23-27, % 14,3'ünün 28-32, % 24,5'inin 33-37 ve % 51,7'sinin 38 yaş ve üstü olduğu, profesyonel futbol oynama sürelerine bakıldığında ise; % 21,1'inin 1-3 yıl, % 19,7'sinin 4-6 yıl, % 23,1'inin 7-9 yıl ve % 36,1'inin de 10 yıl ve üstü futbol oynadıkları tespit edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Ölçeğin hazırlık aşamasında, profesyonel futbolu bırakmış bireylerden tesadüfi olarak belirlenenlerle mülakatlar yapılmış ve daha sonra 25 bireye "açık uçlu soru" ile uygulama yapıp konu ile ilgili görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Toplanan açık uçlu soru formları tasnif edilip incelendikten sonra ölçeğin ham ifadeleri oluşturulmuştur. Oluşturulan ham ölçek ifadeleri, alanında uzman öğretim elemanlarının görüş ve değerlendirmelerine sunulmuş ve ayrıca daha önce konu ile ilgili yurtdışında yapılan çalışmalardaki ölçek ifadeleriyle kıyaslanmıştır. Burada öncelikle maddelerin kapsam geçerliliğinin sağlanmasına çalışılmıştır. Bu incelemeden sonra ölçeğin uygulanacağı örnekleme benzer 10 kişiye ölçek bire bir uygulanıp tepkileri alındıktan sonra ölçeğe son şekli verilmiştir.

"Profesyonel Futbolu Bırakma Yaşantısını Algılama Ölçeği (PFBYAÖ)", başlangıçta 50 ifadeden oluşmuştur, ancak uzman görüşleri ve profesyonel futbolu bırakmış bireylerin geri dönütleriyle 40 ifadeye indirgenmiştir. Profesyonel futbolu bırakan bireylerin, bırakma yaşantısını nasıl algıladıklarını tespit etmek amacıyla geliştirilen ölçek, 5'li Likert tipindedir. Olumlu ifadelerin seçenekleri "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Orta Derecede Katılıyorum", "Katılmıyorum", "Hiç Katılmıyorum" şeklinde sıralanmış ve 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanmıştır.

Ölçeğin 40 maddeden oluşan ön denemesi, Ankara il merkezindeki 147 profesyonel futbolu bırakmış bireye, serbest zaman dilimleri içinde gönüllü katılım esasına göre uygulanmıştır. Veri toplama aracının yönergesinde yer verilen çalışmanın amacı ve doldurulması ile ilgili hususlar katılımcılara tekrar edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler gözden geçirilerek eksik veya hatalı doldurulanlar çalışma dışında tutulmuştur. Daha sonra elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizi yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Sporu bırakmış bireylerden elde edilen veriler, SPSS bilgisayar paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin faktör analizine uygunluğunu saptamak amacıyla, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ve Barlett Sphericity testi uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ile test edilmiştir.

BULGULAR

Çalışma kapsamına alınan örneklemin yeterliliğini belirlemek amacıyla yapılan ilk analiz sonuçlarına göre KMO değeri 0,79 olarak tespit edilmiş, Barlett Sphericity Testi ise anlamlı (2414,47) bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda işler durumda bulunan 23 madde için tekrar faktör analiz işlemi yapılmıştır. İkinci analiz sonucunda KMO 0,838 olarak tespit edilirken, Barlett Testi sonucu ise yine anlamlı (1375,224) bulunmuştur. Bu test sonuçları da verilerin, faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

"Profesyonel Futbolu Bırakma Yaşantısını Algılama Ölçeği (PFBYAÖ)"nde bulunan 40

maddeye ilişkin ilk faktör analiz sonuçlarına göre faktör sayısı 9 olarak belirlenmiştir. Daha sonra döndürülmemiş ve asal eksenlere göre döndürülmüş temel bileşenler analizinden yararlanılmış ve faktör sayısı 5'e, madde sayısı da 23'e indirilmiştir. Tespit edilen 5 faktörün maddelere ilişkin faktör yüklerinin 0.570 ile 0.833 arasında olduğu görülmüştür.

Ölçekte, I.Faktörde 5 (1, 4, 10, 22 ve 30 nolu ifadeler), II.Faktörde 4 (6, 12, 17 ve 19 nolu ifadeler), III.Faktörde 6 (8, 15, 18, 28, 31 ve 32 nolu ifadeler), IV.Faktörde 4 (20, 26, 27 ve 38 nolu ifadeler) ve V.Faktörde 4 (33, 34, 36 ve 40 nolu ifadeler) madde bulunmaktadır. Faktörlere, maddelerin içerikleri dikkate alınarak isim verilmeye çalışılmıştır. I.Faktörde yer alan maddelerin tümü, bireylerin profesyonel futbolu bırakmada zamanlamayı nasıl algıladığıyla ilgili olduğundan, bu faktöre "bırakmada zamanlama" ismi verilmiştir. II.Faktörde yer alan maddeler futbolculuğa duyulan özlem ile ilgili olduğundan bu faktöre "futbolculuğa özlem", III.Faktörde yer alan maddeler profesyonel futbolu bırakmada olumsuz tepkiler ile ilgili olduğundan "bırakmaya olumsuz tepkiler", IV.Faktörde yer alan maddeler bırakma olayına uyum ile ilgili olduğundan "bırakmaya uyum" ve V.Faktörde yer alan maddeler de bırakma olayından sonra bireylerin sağlık durumlarıyla ilgili olduğundan "bırakma sonrası sağlık" ismi verilmiştir.

Açıklayıcı faktör analizine göre; birinci faktör ölçüğe ilişkin toplam varyansın %7,946'sını, ikinci faktör %13.911'ini, üçüncü faktör %27.439'unu, dördüncü faktör %6,499'unu ve beşinci faktör %4,616'sını açıklamaktadır. Bu faktörlerin açıkladıkları toplam varyans ise %60.411'dir. "Profesyonel Futbolu Bırakma Yaşantısını Algılama Ölçeği (PFBYAÖ)"nin faktör analizi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Faktör analizi sonuçları

İfadeler	Faktör Ortak Varyansı	Döndürme Sonrası Yük Değeri				
		Faktör-I	Faktör-II	Faktör-III	Faktör-IV	Faktör-V
Faktör I-Bırakmada Zamanlama						
30. Profesyonel futbolu zirvede bıraktığıma inanıyorum.	,573	,738				
1. Profesyonel futbolu doğru zamanda bıraktığıma inanıyorum.	,662	,732				
22. Profesyonel futbolu bırakmak benim tercihimdi.	,501	,643				
4. Profesyonel futbolu bırakmaya kendimi hazırlamıştım.	,577	,573				
10. Profesyonel futbolu bırakmaya istekliydim.	,570	,570				
Faktör II-Futbolculuğa Özlem						
17. Profesyonel futbolculuk günlerimi çok özleyorum.	,701		,797			
12. Profesyonel futbolculuktan aldığım keyfi hiçbir şeyde bulamıyorum.	,570		,743			
19. Her şeyi tekrar yaşama imkânım olsa yine profesyonel futbolcu olurum.	,578		,672			
6. Profesyonel futboldan kopmak bana çok zor geldi.	,541		,585			
Faktör III-Bırakmaya Olumsuz Tepkiler						
31. Profesyonel futbolu bıraktığımda hayatıma yön vermekte zorluk çektim.	,722			,815		
28. Profesyonel futbolu bıraktığımda hayatımın düzeni bozuldu.	,667			,736		
32. Profesyonel futbolu bırakmış olmayı bir türlü kabullenemedim.	,679			,653		
15. Profesyonel futbolu bırakmaya ilk tepkim çok olumsuz oldu.	,540			,574		
18. Profesyonel futbolu bıraktığımda kendimi çok yalnız hissettim.	,508			,559		

8. Profesyonel futbolu bırakmak aklımın ucundan bile geçmemişti.	,491			,510	
Faktör IV-Bırammaya Uyum					
27. Profesyonel futbolcu olarak geçirdiğim yıllara yanıyorum.	,644			,770	
26. Profesyonel futbolu bıraktığımda, futbolculuğun bana göre olmadığını anladım.	,548			,702	
38. Profesyonel futbolu bıraktıkça, futboldan soğudum.	,522			,629	
20. Profesyonel futbolculuk yapılacak iş değil.	,568			,597	
Faktör V-Bıramma Sonrası Sağlık					
36. Profesyonel futbolu bıraktıktan sonra kötü alışkanlıklar edindim.	,711				,833
34. Profesyonel futbolu bırakmak, hayatımı alt üst etti.	,758				,746
33. Profesyonel futbolu bıraktıktan sonra sağlığım bozuldu.	,594				,732
40. Profesyonel futbolu bırakmak ruh sağlığımı bozdu.	,670				,663

Not: Açıklanan Varyans; **Toplam:** % 60,411 **Faktör-1:** %7,946 **Faktör-2:** % 13,911
Faktör-3: % 27,439 **Faktör-4:** % 6,499 **Faktör-5:** % 4,616

Ölçeğin uygulanması ile elde edilen puanların güvenilirliği Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ile test edilmiştir. Ölçeğinin güvenilirliğini test etmek amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Güvenirlik analizi sonuçları

Faktörler	Cronbach Alpha
Faktör-I (Bırammada Zamanlama)	0,7413
Faktör-II (Futbolculuğa Özlem)	0,7471
Faktör-III (Bırammaya Olumsuz Tepkiler)	0,8454
Faktör-IV (Bırammaya Uyum)	0,8185
Faktör-V (Bıramma Sonrası Sağlık)	0,6736

Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,6576 olarak tespit edilmiştir. Faktörler arası korelasyonda negatif olanlar bulunduğu için ölçeğin tek bir puandan bahsedilememektedir.

TARTIşMA

Bu çalışma, profesyonel futbolu bırakan bireylerin bıramma yaşantılarını algılamalarını ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bir ölçme aracının ilk amacı "neyi" ölçmesi amaçlanıyorsa sadece onu ölçmesi, asıl amacı ise bireyler hakkında karar verilmesine yardımcı olmasıdır [12]. Çalışma kapsamına alınan örneklemin yeterliliğini belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda; KMO ve Barlett testi sonuçları anlamlı bulunmuştur. KMO'nun 0.60'dan yüksek ve Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir [13].

Faktör analizi çalışmalarında örneklem sayısı konusunda çok çeşitli görüşler bulunmaktadır. Gorsuch (1983) ve Kline (1979), örneklem sayısının en az 100 olmasını önermişlerdir. Minimum gerekli olan örneklem sayısının (n), analiz yapılan değişken sayısına (p) oranı konusunda ise yine değişik görüşler bulunmaktadır. Catell (1978) bu oranın 3'den 6'ya, Gorsuch (1983) ise en az 5 olması gerektiğini belirtmiştir [14].

Ölçeğin kapsam geçerliği uzman görüşleriyle sağlanırken, yapı geçerliğini test etmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, aynı yapıyı ya da niteliğini ölçen değişkenleri bir araya

toplayarak ölçmeyi, az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir [15]. Faktör analizi, çok sayıda değişken arasındaki ilişkilere dayanarak, değişkenlerin daha anlamlı, kolay, anlaşılır ve özet biçimde yorumlanmasını sağlayan çok boyutlu bir yöntemdir [13].

Cronbach Alpha, ölçeğin güvenilirlik seviyesi belirlenirken, ölçeğin tümü ve her bir alt ölçek için iç tutarlılık anlamında kullanılan bir güvenilirlik katsayısı hesaplama biçimidir [16]. Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı normalde 0 ve 1 arasında derecelendirilir [17]. Güvenirliğin alt sınırı 0.70 olarak kabul edilmesine karşın, bazı çok sayıda alt ölçekten oluşan ölçme araçlarının madde sayısının azlığına bağlı olarak, bazı alt ölçekleri için bu sınırın altına da düşülebilir [12]. Her ne kadar aslında katsayı için bir alt sınır olmasa da katsayısının 1.0'a yaklaşması ölçekteki maddelerin iç tutarlılığının artması anlamına gelmektedir [17]. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için yapılan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları incelendiğinde, katsayı değerlerinin 0,67 ile 0,84 arasında değiştiği anlaşılmaktadır. Elde edilen bu değerler, oldukça güvenilir ve yüksek güvenilirlik düzeyindedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, "Profesyonel Futbolu Bırakma Yaşantısını Algılama Ölçeği (PFBYAÖ)"nin iç tutarlılığı ve yapı geçerliği ile ilgili olarak elde edilen veriler, PFBYAÖ'nün futbolu bırakan bireylerin algılarını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu ortaya koymaktadır. Geçerlik ve güvenilirliğin devam eden bir süreç olması nedeniyle nihai sonuçlara ulaşılabilmesi için daha fazla katılımcıyla yapılacak benzer çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Değişik coğrafi bölgelerde ve bırakma sürecinin farklı aşamalarındaki bireylerin çalışmalara dahil edilmesi değişik sonuçların çıkması için fırsatlar sağlayacaktır.

İlerde yapılacak benzer araştırmalarla, sporu bırakma aşamasında özellikle sorun yaşaması muhtemel bireylere rehabilitasyon merkezlerinde yardım edilmesinin önünün açılacağı düşünülmektedir. Ayrıca, bu sayede sporu bıraktıktan sonraki dönemde bireylerin yeni kariyer yönelimlerine de rehberlik etmek mümkün olabilecektir.

KAYNAKLAR

1. Lewis LE. A Career profile of professional athletes: A study of the effect of professional football on social support, career perceptions and expectations and pre-retirement planning, PhD thesis, University of Minnesota, 1997.
2. Taylor J, Ogilvie BC. A conceptual model of adaptation to retirement among athletes, *Journal of Applied Sport Psychology*, 1994, 6: 1-20.
3. Ogilvie BC, Taylor J. Career termination issues among elite athletes. In: Singer RN, Murphey M, Tennant LK, editors, *Handbook of research on sport psychology*, New York: Macmillan, 1993.
4. Baillie PHF, Danish SJ. Understanding the career transition of athletes, *The Psychologist*, 1992, 6: 77-98.
5. Wylleman P, Alfermann D, Lavallee D, Career transitions in sport, *Psychology of Sport and Exercise*, 2004, 5: 7-20.
6. Huang Z. Athletic career transition in former Chinese elite athletes: An empirical investigation and cross-cultural comparison with findings from Germany, PhD thesis, Universität der Bundeswehr, 2002.
7. Coakley SC. A phenomenological exploration of the sport-career transition experiences that affect subjective well-being of former national football league players, PhD thesis, University of North Carolina, 2006.
8. Alfermann D, Stambulova N, Zemaityte A. Reactions to sport career termination: A cross-national comparison of German, Lithuanian and Russian athletes, *Psychology of Sport and Exercise*, 2004, 5(1): 61-75.
9. Erpič SC, Wylleman P, Zupančič M. The effect of athletic and non-athletic factors on the sports career termination process, *Psychology of Sport and Exercise*, 2004, 5: 45-59.
10. Torregrosa M, Boixados M, Valiente L, Cruz J. Elite athletes' image of retirement: The way to relocation in sport, *Psychology of Sport and Exercise*, 2004, 5(1): 35-43.
11. Stambulova N, Stephan Y, Jäphag U. Athletic retirement: A cross-national comparison of elite French and Swedish athletes, *Psychology of Sport and Exercise*, 2007, 8: 101-118.
12. Erkuş A. Bilimsel Araştırma Sarmalı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005.
13. Büyükoztürk Ş. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2007.
14. MacCallum RC, Widaman KF, Zhang s, Hong S. Sample size in factor analysis, *Psychological Methods*, 1999, 4(1): 84-99.

15. Albayrak AS. Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Asil Yayın, Ankara, 2006.
16. Cronbach LJ. Coefficient alpha and internal structure of tests, *Psychometrika*, 1951, 16: 297-334.
17. Gliem JA, Gliem RR. Calculating, interpreting, and reporting Cronbach's alpha reliability coefficient for Likert-type scales, Midwest Research-to-Practice Conference in Adult, Continuing, and Community Education, The Ohio State University; 8-10 October 2003.